МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ
УНІВЕРСИТЕТ ТУШІЇ (Вітербо, Італія)
МІЖФАКУЛЬТЕТСЬКИЙ ЦЕНТР З ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОШИРЕННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ
(Cirder, Вітербо, Італія)
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АДАМА МІЦКЕВИЧА (Познань, Польща)
ДОСЛІДНИЦЬКА ГРУПА З ПИТАНЬ РІЗНОМАНІТНОСТІ, РІВНОСТІ ТА (РЕ)ІНТЕГРАЦІЇ
(Познань, Польща)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕДІАПРОСТОРУ: ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ

Київ–Вітербо
2025

ISBN 978-889-033-618-8
UDC 007:304:070

Reviewers:

Volodymyr Sadivnychyi, Doctor of Sciences in Social Communications, Professor, Faculty of Foreign Philology and Social Communications, Sumy State University
Alessandro Boccolini, Ph.D., Associate Professor, University of Tuscia, Viterbo, Italy

Recommended for publication by the Academic Senate of the Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Minutes No. 16 dated May 6, 2025).

Editorial Board:

Yurii Bondar, Ph.D., Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Anastasiia Volobuieva, Ph.D., Associate Professor, Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Olena Hrozna, Assistant Professor, Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Iryna Yevdokymenko, Associate Professor, Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Petro Katerynych, Ph.D., Assistant Professor, Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Bogdana Nosova, Ph.D., Associate Professor, Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Oleksii Sytnyk, Ph.D., Associate Professor, Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv
Andrea Colantoni, Ph.D., Associate Professor, University of Tuscia, Viterbo, Italy
Leonardo Bianchini, Ph.D., Assistant Professor, University of Tuscia, Viterbo, Italy
Valerio Di Stefano, Ph.D., Administrative Manager, CREA – Research Center for Forestry and Wood of the Council for Agricultural Research and Analysis of Agricultural Economics of the Ministry of Agriculture, Food Sovereignty and Forests of Italy, Rome, Italy

Current Issues of Media Space: Book of Abstracts (2025). Edited by Yu. Bondar, A. Volobuieva, B. Nosova. Kyiv–Viterbo. 480 p.

This Book of Abstracts is a collection of selected academic papers presented at the VII International Scientific and Practical Conferences «Current Issues of Media Space» at the Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv on April 17, 2025 in the frame of the Days of Science and in collaboration with the University of Tuscia.

The academic papers are published in the author's wording. The authors of the papers are fully responsible for the reliability and originality of the information, the correctness of the citation of scientific sources and references to them.

The views presented are those of authors and do not reflect or represent the views of the Editorial Board Members, Reviewers or the Educational and Scientific Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

© Group of Authors, 2025
© Educational and Scientific Institute of Journalism,

Ганна Ренська,
НАВЧАЮЧИ СПІВПЕРЕЖИВАТИ: ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБІТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ У ВИСВІТЛЕННІ КАТАСТРОФ 226

Тетяна Рогова,
ЛОКАЛЬНІ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛИ ЯК ДЖЕРЕЛО АКТУАЛЬНИХ ПАТОГЕННИХ НОВИН 229

Альона Романюк,
ДЕЗІНФОРМАЦІЯ НАВКОЛО НОВИН ПРО ЖЕРТВИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 231

Віталій Улибін,
МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ МЕЖІ ЖУРНАЛІСТИКИ У ВИСВІТЛЕННІ МАТЕРІАЛІВ ПРО ЖЕРТВ ВОЄННИХ ДІЙ 234

Інна Черемних, Віталій Школьний,
УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 237

Володимир Шабліовський,
ЖУРНАЛІСТИКА КАТАСТРОФ ЯК БЕЗПЕКОВА СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ННІЖ КНУ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ 240

Karmen Medica,
ETHOS AND ETHICS IN CONTEMPORARY MEDIA 244

Nataliia Zhelikhovska, Maryna Hrytsoiko,
THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR ON THE PAGES OF THE FRENCH NEWSPAPER LE MONDE 246

ЧАСТИНА 5. ПРИКЛАДНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕКЛАМИ ТА PR В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Таїсія Бєлофастова,
ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ: НОВІ ФОРМАТИ ТА ПРОМОЦІЯ У КРИЗОВИХ УМОВАХ 250

Євген Блінов,
ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА» В УКРАЇНІ: НАУКОВИЙ ПІДХІД ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ 252

Сергій Важинський,
РОЛЬ ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СТВОРЕННІ ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ТЕАТРУ 254

Віта Гоян, Олесь Гоян,
«ШЕВЧЕНКО ЄДНАЄ»: ІМІДЖЕВИЙ ВІДЕОПРОЄКТ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА 257

Наталія Грицюта,
СИМВОЛИ ВІЙНИ У ПОЛІТИЧНОМУ Й КОМЕРЦІЙНОМУ МАРКЕТИНГУ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ 260

7. Писати про Бучу і розповідати про звірства росіян в Україні потрібно // Фактчекінговий проєкт НотаЄнота. URL: https://www.facebook.com/notaenota1/photos/pb.100078105169870.-2207520000/133620729249076/?type=3 (дата звернення: 29.03.2025).

8. РФ виділила шість мільйонів доларів на кампанію з дезінформації підриву Каховської ГЕС – розвідка URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3720425-rf-vidilila-sist-miljoniv-dolariv-na-kampaniu-z-dezinformacii-pidrivu-kahovskoi-ges-rozvidka.html (дата звернення: 30.03.2025).

9. Самчинська О. Дезінформація: поняття та сутність // Administrative law and process. 2022. № 3(38). С. 32-45.

10. Сливенко О. «Відео підриву Каховської ГЕС». Огляд російської дезінформації за 5–11 червня 2023 року. URL: https://detector.media/monitorynh-internetu/article/212553/2023-06-16-video-pidryvu-kakhovskoi-ges-oglyad-rosiyskoi-dezinformatsii-za-511-chervnya-2023-roku/ (дата звернення: 30.03.2025).

11. Трагедія в Броварах: реальність vs пропаганда. URL: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1942804531854 59&set=pb.100078105169870.-2207520000&type=3 (дата звернення: 30.03.2025).

12. Шевченко В. Фактчекінг і верифікація у журналістській роботі // Образ. 2018. С. 140-153.

13. Andreikovets K. At least 458 Ukrainians died in the Bucha community as a result of the actions of the Russians. URL: https://babel.ua/en/news/82626-at-least-458-ukrainians-died-in-the-bucha-community-as-a-result-of-the-actions-of-the-russians (дата звернення: 31.03.2025).

14. Demchuk A. Verbalization of «Bucha Massacre» concept in the English news discourse // Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія. 2024. Вип. 2 (12). С.27-36.

15. Hamarowski B., Lompe M. Digital witnesses to the crime: Visual representation of the Bucha massacre across social media platforms // Media, War & Conflict, 2-24. Issue 4 (17). P. 578-602.

Віталій Улибін,
викладач факультету журналістики
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ МЕЖІ ЖУРНАЛІСТИКИ У ВИСВІТЛЕННІ МАТЕРІАЛІВ ПРО ЖЕРТВ ВОЄННИХ ДІЙ

У електронних ресурсах дуже часто зустрічаються фотографії чи відео з людьми, які отримали поранення під час обстрілів чи навіть фото тіл загиблих цивільних осіб і військових. Об'єктами матеріалів журналістів стають загиблі чи поранені, особи, які перебувають у шоковому стані. Медіа публікують матеріали про жертв збройної агресії, публікуючи історію їхнього життя, часто з особистими та інтимними подробицями, супроводжуючи це все їхніми фотографіями. Добре, коли заздалегідь була отримана згода особи чи родичів, якщо особа загинула, а інша справа, коли така інформація за особистим рішенням журналіста чи редакції самостійно знаходиться та публікується без отримання згоди.

Право медіа поширювати інформацію, що становить значний суспільний інтерес, не може бути обмежено та узгоджується зі свободою вираження поглядів, що гарантується міжнародними договорами. Разом із тим, віднайдення балансу між поширенням інформації про жертв збройної агресії та захистом їхнього права на приватність є питанням, що становить актуальний та практичний інтерес [1].

Дуже часто такі публікації призводять до додаткового чи повторного

травмування самих героїв публікацій, які самостійно натикаються на матеріали в мережі, не знаючи, що вони стали «героями» такої публікації. У цьому контексті важливим є дотримання морально-етичних норм журналістики про висвітлення будь-яких подій, особливо у контексті нинішнього стану, у якому перебуває наша країна – у контексті публікацій про жертв воєнних подій.

Останнім часом для журналістів розробляються рекомендації, як висвітлювати травму та події, пов'язані з особами, які пережили травматичні події: нові підходи до інтерв'ю та робота з джерелами інформації, методи розслідування, етика та сам порядок підготовки новин. Багато з цих інновацій формуються завдяки швидкому розвитку наукового розуміння того, як насильство, зловживання, конфлікти та загрози впливають на мозок, організм людини та спільноти в цілому, і які наслідки може спричинити в часовому переживанні. Проте не всі керуються загальними морально-етичними нормами – деякі журналісти продовжують «загравати» з поняттями «історично виправданого насильства» та досвідом маргіналізованих або вразливих спільнот. Сама громадськість зараз частіше, з глибшим залученням говорить про травму. Як наслідок, для відповідального ставлення та прийняття рішень про публікування травмуючих матеріалів тепер потрібна хоча б мінімальна обізнаність щодо концепцій травми та нових стандартів про публікування таких матеріалів [4].

Публікування інформації про жертв воєнних дій та воєнних злочинів зокрема повинні узгоджуватися із правом особи на приватність. Крім того, повинна враховуватися морально-етична складова та усвідомлюватися важливість недопущення їхньої повторної травматизації через надміру детальне висвітлення обставин.

Поширюючи інформацію про жертв збройного конфлікту потрібно пам'ятати, що суспільний інтерес «знати» не охоплюється правом побачити максимально криваві подробиці, ігноруючи при цьому право жертви на приватність. Висвітлення наслідків воєнних дій та воєнних злочинів через інформування громадськості про жертви серед цивільного населення потребує дотримання передбачених національним законодавством положень, міжнародних стандартів прав людини та дотримання етичних норм [1].

Етичне питання та звичайна людська мораль є чи не найбільшою дилемою для журналістів. Винятки з'являються лише тоді, коли повне дотримання того чи іншого стандарту може призводити до різних небезпек. До загрози життю конкретних людей, до загрози знищення окремих бойових підрозділів, які воюють за свободу й суверенітет держави, й до загрози знищення самої держави й декларованого нею демократичного устрою [2].

Кожному журналістові при публікуванні матеріалів про жертв, які зазнали насилля, травматичних психологічних подій, зокрема внаслідок воєнних дій та воєнних злочинів варто враховувати декілька морально-етичних правил:

1. Неупередженість думки. Пишучи про жертв які зазнали насилля, травматичних психологічних подій, зокрема внаслідок воєнних дій та воєнних злочинів, варто пам'ятати, що ви даєте майданчик висловитись людині й описуєте її проблему. Уникайте оціночних суджень і власних роздумів. Не беріть на себе слова інших людей. Найкраще будь-яку інформацію, яку ви не можете перевірити, передавати через пряму мову.

Таким чином, ви даєте висловитись герою, а не берете відповідальність на себе. При цьому в розмові з постраждалими в жодному разі не висловлюйте сумніву в правдивості їхніх слів [3].

2. Об'єктивність у висвітленні матеріалу. Будь-яку інформацію про ситуацію про жертв які зазнали насилля, травматичних психологічних подій, зокрема внаслідок воєнних дій та воєнних злочинів бажано підкріплювати даними або фаховими коментарями (пам'ятайте, що всі коментарі треба перекладати на «живу» мову). Уникайте тверджень, за якими не стоять конкретні факти [3].
3. Зберігайте приватність. Не фотографуйте постраждалих. Знайдіть інші зображення для ілюстрації матеріалу. У жодному разі не використовуйте фото дітей, які якимось чином залучені в історію. Наполягайте на збереженні анонімності, навіть якщо сама героїня чи герой прагнуть розкрити свою особу. Ними може керувати, до прикладу у випадку насильства, бажання помститись кривднику, але коли емоції вщухнуть, вони можуть пошкодувати. Не кожна людина, в тому числі після травматичного досвіду, здатна раціонально оцінити ризики. Подумайте про неочевидні натяки на особу людини – обережно описуйте зовнішність і рід занять [3].
4. Зважено думайте про суспільний інтерес. Ви створите саме такі матеріали, які принесуть суспільну користь, якщо дотримуватиметеся етичних принципів та уникатимете відтворення небезпечних стереотипів. Золоте правило будь-якого матеріалу про жертв, які зазнали насилля, травматичних психологічних подій, зокрема внаслідок воєнних дій та воєнних злочинів: обов'язково вкажіть куди може звернутись людина, яка опинилась у ситуації насильства [3].

Кожному журналістові під час роботи з жертвами, які зазнали насилля, травматичних психологічних подій, зокрема внаслідок воєнних дій та воєнних злочинів варто пам'ятати, що кожен, хто підпадає під журналістську практику, заслуговує на порядне ставлення і співчуття. Кожна дія чи слово мають бути чемними, без зайвого зухвальства і зарозумілості; для роботи зі складним питанням, потрібно робити це задля пошуку відповіді, а не конфронтації. На одному із очільних місць має бути сприйнятливість до культурних відмінностей та толерантного ставлення до речей, потрібно намагатись мінімізувати надмірну шкоду та з особливою увагою ставитись до соціально вразливих або постраждалих осіб. Уважне та обачне ставлення до особистого життя та переживань всіх героїв висвітлення дозводить мінімізувати переживання травматичного досвіду жертвами, які зазнали насилля, травматичних психологічних подій, зокрема внаслідок воєнних дій та воєнних злочинів та дозволить на високому морально-етичному рівні виконувати журналістський обов'язок.

Список використаних джерел

1. В гонитві за рейтингами: чи втручаються у приватне життя ЗМІ, розповідаючи про жертв війни? [Електронний ресурс]. URL: https://www.helsinki.org.ua/articles/v-honytvi-za-reytynhamy-chy-vtruchaiutsia-u-pryvatne-zhyttia-zmi-rozpovidaiuchy-pro-zhertv-viyny/ (дата звернення: 24.03.2025).
2. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ: «Компанія ВАІТЕ», 2016. 118 с.
3. Медіа та протидія насильству: посібник для журналістів і журналісток. 20 с.

4. Dart Center Style Guide for Trauma-Informed Journalism. [Електронний ресурс]. URL: https://dartcenter.org/resources/dart-center-style-guide (дата звернення: 24.03.2025).

Інна Черемних,
докторка наук із соціальних комунікацій, доцентка
Навчально-наукового інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Віталій Школьний,
аспірант Навчально-наукового інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Українські соціологічні служби з початку повномасштабного вторгнення російських військ фіксують тенденцію до зниження аудиторії телебачення. 2024 року 42,7% населення отримували новини з телебачення, це на 20% менше, ніж 2023-го і майже на 40% менше, ніж 2022 року. Першу та другу позиції посідають соціальні мережі та інтернет-ресурси (без соцмереж) [1].

Звісно, у цьому контексті постають питання до інтерпретації результатів досліджень. Хто виробник новин, які аудиторія дізнається з соцмереж та інтернет-ресурсів? Яка кореляція з телевізійним продуктом? Яким чином покращити якість та релевантність вимірювань під час війни? Компанія Nielsen, яка 2023 року відновила піпл-метрові дослідження телевізійної панелі в Україні, продовжує вимірювати домогосподарства за регіонами, тобто схід, захід, південь, північ. На думку президента сейлз-хаусу «Ocean Media Plus» Андрія Партики, в ситуації російсько-української війни, краще вимірювати авдиторію за поділом на «прифронтові, центральні та тилові» області. Тоді не доведеться охоплювати контентом людину, якої «фактично вже не існує в цьому середовищі» [2]. Такий підхід здатен покращити достовірність та об'єктивність дослідження.

Нині є проблеми із вимірюваннями споживання контенту у соцмережах та інтернет-ресурсах, адже моніторинг переглядів на гаджетах завдяки так званої технології «out-of-home», в Україні поки що не ведеться. Тобто ми втрачаємо охоплення значної частини молоді, яка споживає інформацію на всіх гаджетах, що не є телевізором, тобто «дивиться контент на телефоні, iPad чи комп'ютері». Андрій Партика пропонує «рухатися в бік індивідуального вимірювання, як це роблять Ipsos і Gemius, котрі виходять із того, що гаджет для телеперегляду в людини завжди з собою і неважливо, де вона перебуває – у місті чи переїхала на дачу» [2].

За нашими спостереженнями з 8 до 14 березня 2025, у розділі YouTube «Тренди» 5 відео з 20 у спадному списку, створені телеканалами «ВВС Україна», «Спільне новини», «24 канал», тобто чверть контенту прямо пов'язана з аудіовізуальними медіа. В. Гоян і О. Гоян також слушно зазначають, що Telegram (месенджер і соцмережа) став фактично телебаченням, оскільки функціонально поєднав як лінійність (потоковість), так і нелінійність (відео на замовлення) контенту [3, 137]. Залишимо питання походження контенту відкритим до дискусій.